

JAKELU: Tartuntatautivastuulääkärit ja -terveydenhoitajat ja heidän välityksellään terveyskeskusten henkilökunta, PSHP:n, TAYS:n ja Coxan henkilökunnat

YKSITTÄISEN LINTUINFLUENSSAEPÄILYPOTILAAN HOITO

Kirsi Valve, infektio lääkäri, TAYS

Lintuinfluenssan saapumiseen valmistautuminen Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä on käynnistynyt. Tärkeä ellei tärkein osa valmistautumisessa on hoitohenkilökunnan tietämyksen lisääminen lintuinfluenssasta, sen tartuntatavoista ja nykytilanteesta. Ajantasaista tietoa Suomen tilanteesta saa parhaiten KTL:n kotisivuilta (www.ktl.fi→terveyden ammattilaisille→uudet ohjeet lintuinfluenssasta). Suosittelemme tietojen jatkuvaa omaehtoista päivitystä.

Muuttolintujen saavuttua saamme väistämättä ensimmäiset luonnonlintutapaukset maahamme. Näiden myötä myös väestön huolestuneisuus tartuntariskeistä ja sairastumisepäilyt todennäköisesti lisääntyvät. Olisikin hyvä sopia terveyskeskuksessa, työterveyshuollossa ja muissa avohoidon palveluyksiköissä menettelytavoista, kuten siitä, kenelle nämä puhelimitse tulevat kyselyt ohjataan.

Väestölle voidaan tiedottaa etukäteen tartuntatavoista ja ensisijaisesta yhteydenottomenettelystä (ensisijaisesti puhelimitse), jos epäillään tartuntaa. Samassa yhteydessä on hyvä muistuttaa yleisistä hygieniaohteista hengitystieinfektio tartuntojen ehkäisyssä (katso yleiset hygieniaohteet jäljempänä). Sovitut yhteydenotto- ja hygieniaohteet voivat olla kunnan ja terveyskeskuksen verkkopalvelussa sekä paikallis- ja ilmaisjakelulehdissä.

Toimintanne helpottamiseksi ja yhteistyön parantamiseksi olemme laatineet toimintaohjeen koskien lintuinfluenssa A/H5N1-epäilyä (katso toimintaohje). Olennaista on haastatella potilas seikkaperäisesti (katso toimintaohjeen liite 1.) ja ottaa puhelimitse yhteyttä infektio lääkäriin jatkotoimien osalta, mikäli todellinen epäily lintuinfluenssa A/H5N1-mahdollisuudesta on herännyt. Tällaisen potilaan siirto tutkimuksia ja hoitoa varten TAYS:n alipaineistettuun huoneeseen on aina suunniteltava tarkoin etukäteen.

Pirkanmaan hätäkeskus (PIKA), sairaalan ulkopuolinen ensihoito ja hoitolaitosten välisiä siirtoja suorittavat toimijat saavat lähiaikoina PSHP:n ensihoidon vastuulääkäriltä oman ohjeensa.

PSHP:n pandemiasuunnitteluryhmän infektioasiantuntijoita ovat oyl Jukka Lumio (puh 311 64598), infektio lääkäri Matti Karppelin ja hygieniahoitaja Jaana Sinkkonen (puh 311 64809).

TOIMINTAOHJE PIRKANMAAN SAIRAAHOITOPUIRIN ALUEELLA TOIMIVALLE AVOTERVEYDENHUOLLON HENKILÖKUNNALLE KOSKIEN LINTUINFLUENSSA A/H5N1 –EPÄILYÄ

Kirsi Valve, infektio lääkäri, TAYS

Yleistä

Lintuinfluenssa A/H5N1 on eläintauti, joka tarttuu huonosti ihmiseen. Tartunta voidaan saada sairastuneesta siipikarjasta tai siipikarjan eritteiden tahraamasta ympäristöstä. Jatkuvia ihmisestä toiseen tapahtuvia tartuntaketjuja ei ole osoitettu. Yksittäisissä tapauksissa perheryppäiden yhteydessä ihmisestä toiseen tapahtuneen tartunnan mahdollisuutta ei ole kuitenkaan pystytty sulkemaan pois. Ihmisille lintuinfluenssa A/H5N1 –infektio voi olla henkeä uhkaava; Aasiassa sairastuneista ihmisistä puolet on menehtynyt tautiin. Korkean kuolleisuuden vuoksi hoitohenkilökunnan asianmukaiseen suojautumiseen tulee kiinnittää huomiota.

Nykytilanteessa lintuinfluenssa A/H5N1-infektio voi Suomessa tulla kyseeseen matkailijalla, joka on altistunut maissa, joissa lintuinfluenssa A/H5N1 infektiota on todettu siipikarjassa tai ihmisillä

Jos lintuinfluenssavirusta todettaisiin Suomessa luonnonlinnuissa ja/tai se leviäisi siipikarjaan, tartuntavaarassa olisivat:

1. ihmiset, jotka asuvat tiloilla joilla on todettu lintuinfluenssaa
2. työntekijät, jotka osallistuvat lintujen hävittämiseen tai käsittelevät niiden jätöksiä.

Lintuinfluenssaepäilyn kriteerit:

1. Taudinkuva:

äkillinen kuumetauti (kuume $>38^{\circ}\text{C}$), johon liittyy hengitystieinfektion oireita tai löydöksiä kuten yskää, kurkkukipua tai hengitysvaikeutta

JA

2. **Altistumistiedot:** 7 vrk sisällä ennen oireiden alkua vähintään yksi seuraavista:

a) Ihmiskontakti: lähikontakti (<1 metri) todennäköiseen tai varmistettuun lintuinfluenssa A/H5N1 -infektiota sairastavaan henkilöön

b) Siipikarja- tai luonnonlintukontakti:

- oleskelu tai vierailu sellaisella alueella tai maassa, jossa parhaillaan epäillään tai on varmistettu lintuinfluenssa A/H5N1

ja

- ko. alueella **läheinen kosketus** (< 1 metri) sairaaseen tai kuolleeseen siipikarjaan (ei sisällä teollisesti tuotettua siipikarjan lihaa) tai sairaaseen tai kuolleeseen villilintuun (ei sisällä terveitä metsästettyjä lintuja)*

*Tähän mennessä ei yhtään villilinnuista ihmiseen tapahtunutta tartuntaa ole kuvattu!
(toim.huom.)

tai

- ko. alueella oleskelu tai vierailu tiloissa tai tilalla, jossa on todettu sairasta tai kuollutta siipikarjaa 6 viikon sisällä

Ajantasainen lista niistä maista, joissa lintuinfluenssa A/H5N1 on todettu löytyy seuraavista osoitteista: WHO: www.who.int, ECDC: www.ecdc.eu.int, OIE: www.oie.int CDC www.cdc.gov/flu/avian/outbreaks/current.htm.

Potilaan haastattelu ja jatkotoimenpiteet:

Avoterveydenhuollon lääkärin tulee ensin selvittää potilasta haastatteleamalla tarkat matkustus-, altistumis- ja oiretiedot sekä arvioida, täyttyvätkö kriteerit. Haastattelu voi tapahtua myös puhelimitse, jolloin ylimääräiset kontaktit vältetään. Apuna haastattelussa on voi käyttää kyselykaavaketta (liite 1.), jolloin haastattelusta ja toimenpidepäätöksistä jää kirjallinen dokumentti.

Mikäli lintuinfluenssa A/H5N1-epäily herää potilaan hakeuduttua oireineen avoterveydenhuollon vastaanotolle, tulisi hänet ohjata erilliseen huoneeseen haastattelua varten. Hoitohenkilökunta suojaantuu joko kirurgisella suu-nenäsuojuksella tai erityishengityssuojaimella (FFP3).

Hengityssuojainten käyttöohjeisiin on tutustuttava etukäteen. Ohjeet löytyvät seuraavista osoitteista:

www.pshp.fi → ohjeet ja suositukset → tuberkuloosiohjeita → hengityksensuojaimet
www.ktl.fi → terveyden ammattilaisille → uudet ohjeet lintuinfluenssasta A/H5N1 → hengityssuojainten käyttö terveydenhuollossa ja hengityksensuojaimen pukemishoje

Potilasta opastetaan peittämään nenänsä ja suunsa yskiessä ja käyttämään niistäessä kertakäyttönenäliinaa. Yskivälle potilaalle voidaan tarvittaessa laittaa kirurginen suu-nenäsuojus.

Hyvä käsihygienia eli käsien desinfiointi ennen ja jälkeen potilaskontaktin on oleellinen osa tartunnalta suojautumisessa.

Mikäli lintuinfluenssa-epäilyn kriteerit täyttyvät tulee lääkärin konsultoida puhelimitse TAYS:n infektio lääkäriä. Virka-aikana yhteyden saa TAYS:n keskuksen kautta (puh 03- 311611), päivystysaikana (arkisin klo 14.30. lähtien, viikonloppuisin vuorokauden kaikkina aikoina) soittamalla numeroon 03-311 66777.

Liite 1.

EPÄILLYN LINTUINFLUENSsapOTILAAN ESITIEDOT

Pvm _____
Ilmoituksen vastaanottaja _____ Puh. _____
Toimipiste _____
Ilmoittaja _____ Puh. _____
Pot. itse _____
Omainen _____
Lääkäri _____
Hoitaja _____
Muu, kuka _____
Pot. nimi _____ Sos. turvatunnus _____
Osoite _____ Puh. _____

Tartuntamaa/ -paikka

Maa _____ Paikkakunta _____
Lähtö _____ Paluu _____ Matkustustapa _____

Kontakti sairastuneeseen lintuun tai ihmiseen

Milloin/pvm _____
Alle 7 vrk sairastumisesta kyllä _____ ei _____
Lähikontakti (alle 1m) kyllä _____ ei _____

Oireet:

Sairastumispvm _____
Kuumu >38°C kyllä _____ ei _____
Yskä kyllä _____ ei _____
Kurkkukipu kyllä _____ ei _____
Hengitysvaikeus kyllä _____ ei _____
Muut oireet _____

Ei täytä lintuinfluenssakriteereitä _____

Syy _____

Konsultaatio

Tarvittaessa konsultoidaan TAYS:n infektio­lääkär­iä (virka-aikana (03) 311611, päivystysaikana arkisin klo 14.30 lähtien, viikonloppuisin vuorokauden kaikkina aikoina (03) 311 66777)

Konsultaation jälkeen

- Määrätty oireiden vuoksi
Influenssalääkitys _____
Muuta _____
- Lähetetty jatkohoitoon
Kotiin _____
Terveysasemalle _____ minne _____
Sairaalaan _____ minne _____
Muualle _____ minne _____

Yleiset hygieniaohjeet hengitystieinfektio tartuntojen ehkäisyssä

Hengitystieinfektiot kuten influenssa, RS-virus (respiratory syncytial virus), hinkuyskä ja SARS (severe acute respiratory syndrome) tarttuvat:

- Yskiessä ja aivastaessa
- Hengitystie-eritteillä tahrautuneiden käsien välityksellä

Pysäytä mikrobin leviäminen:

- Suojaa suusi ja nenäsi kertakäyttönenäliinalla kun yskit tai aivastat
- Jos sinulla ei ole nenäliinaa, yski tai aivasta puserosi hihan yläosaan, älä käsiisi
- Laita käytetty nenäliina välittömästi roskeen
- Hakeutuessasi tutkimuksiin ja hoitoon terveydenhuollon laitokseen sinulle saatetaan laittaa paperinen suu-nenäsuojus suojaamaan henkilökuntaa ja muita potilaita tartunnalta, jos yskit ja aivastelet

Puhdista kätesi heti yskimisen tai aivastamisen jälkeen:

- Pese kädet vedellä ja saippualla tai
- Puhdista kädet desinfioivilla käsipyyhkeillä

